

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR : D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACȚOR : I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

Pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea : 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCURESCI6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6
Vis-à-vis de Palatul Justiției

S U M A R

Despre stipulațiunile ce pot fi conținute în polițele de asigurare de Constantin M. Sipsom.**JURISPRUDENȚA STREINĂ :**Trib. Civil din Mons (Belgia), *Cercetarea maternității naturale*, cu o adnotațiune de D. Alexandresco.**JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ :**Inalta Curte de Casație s. I: *Spitalul Israilit din Iași cu Naftulea Sadagurschy* cu o observație.Idem : *Iordache Ionescu cu I. și Ruse Rusescu.*Idem secția II: *G. H. Teodorof cu Banca Generală Română din Brăila.***Despre stipulațiunile ce pot fi
conținute în polițele de asigurare.**

În cele mai multe polițe de asigurare, fie în contra incendiului, fie în contra accidentelor, să stipulează că or ce acțiune pentru plata pagubelor suferite se va prescrie prin trecere de un an sau de șase luni socotite din ziua accidentului. Această clausă ne având nimic contrar ordinii publice, e permisă și formează ast-fel legea părților; cu toate acestea, complicațiunii serioase pot se decurgă din aplicarea acestei clause în cazul coexistenței în aceeași poliță a altor stipulațiuni și ele frecuent introduse. Așa de exemplu, polița acordă 6 luni în intervalul cărora asiguratul va trebui să intențeze acțiunea în despăgubire după expirarea cărora acțiunea va fi prescrisă.

Să presupunem (ceea-ce să întâmplă iarăși des) că mai e o dispozițiune în polița care interzice asiguratului de a acționa, înainte de a se face o expertiză în mod amiabil, ast-fel precum e prevădută în convențiune. În această ipotesă termenul pentru a acționa se găsește micșorat. Une-ori chiar dacă prin diferite împrejurări, expertiza este întârziată, acest termen se reduce la nimic. Și atunci care e soluțiunea ce se poate da față cu această situațiune neacceptabilă ?

La prima vedere s'ar părea că consecuențele acestui concurs de clause, or cât de riguroase și păgubitoare ar fi, nu se pot înlătura, fiind licite și obligatorii.

Cu toate acestea a decreta pentru asigurat perderea unui drept printr'o trecere de timp determinată, și tot o-dată a-l pune în imposibilitate de a exercita în timpul termenului drepturile sale prin refuzul introducerii unei acțiuni în justiție având de efect de a întrerupe prescripția, pare exorbitant. Căci ce mijloc altul de cât acțiunea în justiție s'ar putea întrebuița într'o asemenea ipotesă pentru a întrerupe prescripțiunea ? Printre cauzele legale de întrerupere a prescripțiunei din art. 1865 C. civ., singura de care ar putea fi vorba, este recunoașterea dreptului asiguratului de către societatea de asigurare.

Dar aceasta este evident o măsură ilusorie, fiind-că nu depinde de asigurat de a obține această recunoaștere.

Nu mai dacă faptul de a proceda la expertiză ar fi admis ca constituind din partea asiguratului o adevărată recunoaștere a datoriei sale, numai atunci drepturile asiguratului ar putea fi ocrotite, și încă cu condiție ca să fie admis de asemenea, ca prescripțiunea ast-fel întreruptă, să nu reînceapă a curge de cât din ziua în care expertiza va fi terminată.

Această soluțiune propusă ⁽¹⁾ nu a putut prevala; căci de și s'ar atribui în drept acest efect expertisei, de fapt ar fi zadarnic de oare-ce expertisa este tot-deauna precedată, întovărășită sau urmată de reserve formale, cari lasă tot-deauna să subsiste toate drepturile părților.

(1) Curtea de apel din Douai 4 Dec. 1893. V. D. 94. 2. 554. Tribunal Civil Seine S. 6-a 1896. Dalloz 1897 p. 29.

Iată-ne dar până acum siliți a recunoaște, că dacă expertisa amiabilă durează șase luni, asiguratul nu va avea o singură zi un singur moment, pentru a intenta acțiunea sa.

Nu e suficient de a zice că aceasta ar constitui o adevărată cursă pentru asigurați, nici de a susține că dacă combinarea acestor două clause ar putea conduce la acest rezultat, ar fi probabil o manoperă frauduloasă cu ajutorul căreia, asiguratorul ar face să nască speranța unei întâmplări nerealisabile (plata unei indemnitații în cas de sinistru) resolvindu-se în unele cazuri în escrocarea valorii primelor. Trebuie făcut mai mult. Blakstone zicea vorbind despre asigurări: „Asigurările sunt contracte a căror adevărată esență consistă în observarea buneii credințe, a integrității celei mai curate».

Așa fiind, cred că e de esența contractului de asigurare ca asiguratul să fie în măsură de a primi indemnitatea sa în cas de sinistru. Or dacă prin antinomia voluntară ce să stabilește între două dispozițiuni ale aceleiași polițe, să ajunge la rezultatul ca asiguratul să fie pus în imposibilitate de a exercita acțiunea sa, această convențiune trebuie totuși să oblige pe asigurători la toate urmările pe care echitatea, obiceiul, legea le dă după natura sa proprie, conform articolului 970 C. civ. după cari: «convențiunile trebuiesc executate cu bună credință. Ele obligă nu numai la cea-ce este expus întrînsele dar la toate urmările ce echitatea, obiceiul său legea dă obligațiunei după natura sa».

Curtea de apel din Douai în decisiunea precitată zice: „Toute clause, où toute partie d'une clause qui permet au pacte de produire son effet essentiel, devra dominer les combinaisons qui le vicieraient, et s'exécuter. Les prétentions de l'assureur sont exorbitantes, car admises elles auraient pour résultat d'annihiler et même d'anéantir le cas échéant le droit de l'assuré au mépris de l'art. 26 de la police, qui lui accordé en tout état de cause 6 mois pour intenter une action».

Bazat pe dispozițiunile art. 970 C. civ. cred că soluțiunea acestei chestiuni care nu poate fi rezolvită prin întreruperea prescripțiunei în condițiile determinate de lege, să găsește în a considera prescripția suspendată din cauza imposibilității în care se află asiguratul, de a valorifica drep-

turile sale până la facerea expertisei amiabile prevădută de poliță.

Aceasta ca o aplicare a maximei juridice: «*Contra non valentem agere non currit prescriptio*»; maximă tradusă de către Aubry et Rau: «Nul ne peut prescrire contre celui qui ne peut agir». Și în acest sens de Curtea de casație francesă într'un raport făcut de d. Larombière: En droit la prescription ne court point contre celui qui est dans l'impossibilité absolue d'agir par suite d'un empêchement quelconque résultant soit de la loi, soit de la convention soit de la force majeure (D. P. 70. 1. 310).

Or, faptul pentru asigurător de a hotări o decădere din dreptul de a cere indemnitatea după expirarea termenului de 6 luni, și de altă parte tot dânsul să se aranjeze ast-fel ca să nu poată fi acționat în cele 6 luni, constituie evident împiedicarea rezultând din convenție care face ca prescripțiunea să nu poată curge.

Constantin M. Sipsom

Doctor în drept din Paris, Avocat

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

TRIBUNALUL CIVIL DIN MONS (Belgia) (1)

Sedința de la 28 Ianuarie 1899

Președenția D-lui DOLEZ, Președinte

Copil natural. — Cercetarea maternității. — Inceput de dovadă scrisă. — Art. 297, 308, 1197 C. C.

In materie de cercetarea maternității naturale, trebuie să se aplice, în privința începutului de dovadă scrisă, dispoziția generală a art. 1197, ear nu dispozițiile excepționale și mai largi ale art. 297 din Codul civil, speciale pentru cercetarea filiațiunei legitime.

Tribunalul,

Considerând că, după art. 341 C. C. (308 C. rom.), copilul ce-și reclamă pe mamă-sa este dator să dovedească că el este acelaș copil pe care ea l'a născut, și că el nu este primit a face această dovadă prin marturi, de cât numai atunci când are un început de dovadă scrisă;

Considerând că, în materie de cercetare de maternitate naturală, trebuie să se aplice, în privința începutului de dovadă scrisă, dispoziția generală a art. 1347 (1197 C. rom.), ear nu dispozițiile excepționale și mai largi ale art. 324 (297 C. rom.), speciale cercetării filiațiunei legitime, pentru care legea se arată foarte favorabilă, pe când ea tratează cu o defavoare extremă filiațiunea nelegitimă;

(1) Această sentință a tribun. din Mons, S-a I, este publicată în *Pand. Périod.*, anul 1899, partea a 5-a, p. 24.

Considerând că din însuși textul art. 324 (297 C. rom.) rezultă că el n'a fost stabilit de cât în favoarea legitimității, fiind-că el vorbește de titluri de familie, și că copilul natural nu are familie; că acest text se găsește sub capitolul care tratează *despre dovedirea filiațiunii copiilor legitimi*: — Considerând că în zadar s'ar obiecta că legiuitorul la art. 341 (308 C. rom.), n'a putut să aibă în vedere art. 1347 (1197 C. rom.), care nu exista încă, fiind-că acest din urmă text n'a făcut de cât să consacre teoria dreptului vechi.— Considerând că, după art. 1347 (1197 C. rom.), începutul de dovadă scrisă, necesar pentru a face admisibilă proba testimonială, trebuie să emane de la acela contra căruia s'a format cererea, sau de la acel ce el represintă, pentru a face veresimil faptul alesat, adică, în specie, nașterea din partea mamei și identitatea copilului născut; Considerând că, față cu principiile mai sus espuse, tribunalul constată că nici unul din scriptele produse de reclamant nu întrunește condițiile cerute de lege; Că posesiunea de stat pe care necontestat el o are nu poate să'l autorise a administra proba testimonială;

Pentru aceste motive, respinge dovada propusă, și în consecință reclamațiunea.

Adnotațiune.—In principiu, cercetarea paternității este oprită; motivele însă care au făcut pe legiuitor să edicteze o dispoziție atât de riguroasă, nu mai există când este vorba de cercetarea maternității, căci dacă paternitatea, această taină a naturei, nu se poate constata prin semne exterioare și aparente, maternitatea din contra se dovedește prin faptul material al gestațiunii și al nașterei. *Mater est semper certa*. De aceea, toate legislațiunile admit cercetarea maternității.

Așa dar, copilul nelegiuit poate cerceta și dovedi cine este mumă-sa. Acest drept firesc de a cerceta și a stabili maternitatea îl au, la noi, toți copiii naturali în genere, chiar și acei născuți din un incest sau adulteriu.

Pentru a isbuti în acțiunea sa, copilul firesc trebuie să dovedească două lucruri distincte: 1° faptul material al nașterei; 2° identitatea lui, adică că copilul născut în cutare vreme este el.

Cum se pot dovedi aceste două lucruri?

Autoriile cei mai vechi, între care putem cita pe Merlin, Toullier și Delvincourt, susțin că numai identitatea copilului se poate proba cu marturi; în cât privește faptul nașterei, autoriile de mai sus cer numai de cât un act în regulă. Această controversă nu mai există însă astăzi, căci este admis și în doctrină și în jurisprudență că atât faptul nașterei cât și al identității pot fi stabilite cu marturi, și aceasta mai cu seamă la noi, unde se știe neregularitatea și de multe ori chiar lipsa totală a registrelor stărei civile sub vechia legislațiune. Atare dovadă, totuși, nu se poate produce în justiție de cât atunci când există un început de probă scrisă, adaogă art. 308 din Codul civil.

Așa dar, pe când filiațiunea legitimă se poate proba prin orice soi de dovadă: posesiune de stat, presumpțiunii, etc. (art. 296); paternitatea naturală nu se poate dovedi nici o dată, afară de cazul de răpire (art. 307) ⁽²⁾; ear maternitatea naturală se poate dovedi tot-deauna, însă numai prin acte, prin mărturisirea mamei, sau prin marturi, *de câte ori există un început de dovadă scrisă* (art. 308).

Unde cestiunea devine însă mai delicată, este de a se ști la ce soi de dovadă se referă art. 308, căci, în regulă generală, în materie de contracte, începutul de dovadă trebuie să emane de la acela contra căruia s'a făcut reclamațiunea sau de la reprezentanții lui (art. 1197), și numai prin excepțiune, pentru dovedirea filiațiunii legitime, începutul de dovadă poate să resulte din titluri, registre sau chărții casnice, emanate de la părți străine care ar avea un interes contrar în cauză (art. 297).

Prin urmare, cestiunea judecată și resolvită de tribunalul din Mons, și care s'a înfășurat de mai multe ori și înaintea instanțelor noastre judecătorești, este următoarea: Copilul natural, care voește a dovedi cine este mumă-sa, are el nevoie, pentru a putea invoca marturi, de un început de dovadă scrisă emanată de la însăși maică-sa, conform art. 1197, sau putea-va el invoca cu succes scriptele emanate de la persoanele străine prevăzute de art. 297 Cod. civ.? Cu toate că capit. privitor la copii naturali a fost mult trunchiat de legiuitorul nostru, totuși această dificultate a rămas și la noi în picioare, căci art. 308 este fidela reproducțiune a textului corespunzător francez, fără nici o deosebire.

Unii jurisconșulți susțin cu multă tărie că art. 297 nu se poate aplica prin analogie la filiațiunea naturală, și că începutul de dovadă prevăzută de art. 308, se referă la regula generală, adică la art. 1197, soluțiune admisă de Curtea din Toulouse, de tribunalul din Ilfov și de tribunalul din Mons prin sentința mai sus reproducă ⁽³⁾.

Motivul care a îndemnat pe acești jurisconșulți

⁽²⁾ Codul civil portughez din 1 Iulie 1867 (art. 130) la acest caz adaogă două altele, în care cercetarea paternității este permisă, și anume: 1° când tatăl și-a recunoscut paternitatea prin un act scris; 2° când copilul natural are posesiunea de stat, adică a fost considerat ca atare de părinții săi, de familia acestora și de societate.

⁽³⁾ Veđi în acest sens, Demolombe, V, 503. Ducaurroy, I, 500. Laurent, IV, 141. Bonnier, *Tr. des preuves* (ed. Lar-naude), 219. Aubry et Rau, VI, p. 204. Valette, *Cod. civ.*, p. 447. Serisa, *De l'acte de reconnaissance de l'enfant naturel*, p. 97 urm. Allard, *Des preuves de la filiation hors mariage*, p. 101. Dim. C. Popescu, *Dreptul din 1884*, No 16 C. Toulouse, D. P. 66. 2. 83. Trib. Louvain. *Pasicrisie belge*, 1886, partea III, p. 312. Trib. Ilfov (sentință reformată de Curte). *Dreptul din 1885*, No. 11.

să susțină un sistem atât de desastros pentru acei interesați, este următorul: pentru a stabili filiațiunea legitimă, marturii sunt primiți când există un început de dovadă în sensul art. 297, ear în lipsa acestui început de dovadă, când există presupțiunii puternice care se apreciază de judecătorii fondului (art. 296). Trecând la filiațiunea naturală, legiuitorul, de astă dată, subordonă dovada testimonială numai la începutul de dovadă scrisă, excludând cu desăvârșire presupțiunile, ori cât de grave ar fi, căci art. 308 este mut asupra lor. Ori, dice Demolombe, a ținea în samă copilului natural, ca un început de dovadă, chârțiile casnice prevădute de art. 297 și emanate de la persoane străine, însemnează a admite indirect presupțiunile pe care legiuitorul nu a voit a le admite ca început de dovadă pentru filiațiunea naturală, ci numai pentru acea legitimă.

Ori cât de mare ar fi autoritatea acelora care profesază asemenea teorie, nu putem admite de justă această argumentațiune. În adevăr, sistemul de față a fost respins în mare parte de doctrină și jurisprudență ca contrar echității și chiar spiritului legiuitorului. Dacă legiuitorul nu pomeneste nimic despre presupțiunii, aceasta dovedește că el a înțeles să excludă indiciile și presupțiunile ce ar rezulta din alte fapte, ear nu acele ce ar rezulta din chârții domestice și registrele de familie, căci atunci ar fi exclus și începutul de dovadă prevădut de art. 1197, de oare-ce din asemenea înscris nu poate rezulta alt-ceva de cât tot o presupțiune în favoarea copilului.

Dacă sistemul mai sus dezvoltat ar fi fost acel primit de legiuitorul modern, ar urma ca toți copiii nelegiuiți a căror mume sunt în neștiință de carte, să nu poată cercita și dovedi nici o dată filiațiunea lor, căci le ar fi cu neputință de a produce în justiție scripte emanate de la niște persoane care nu știu să scrie. Era oare cu puțință ca un legiuitor matur și înțelept, după cum a fost acela al Codului Napoléon, să fi lovit și condamnat indirect pe toți copiii nelegiuiți născuți din oamenii din popor, adecă cea mai mare parte a copiilor naturali? De sigur că nu. Mai mult încă, diferitele titluri care compun Codul civil s'a votat treptat, după ordinea ce se vedea că ocupă în Cod, și în momentul când s'a votat titlul relativ la paternitate și filiațiune, materia contractelor și art. 1197 nu avea încă ființă; deci, nu era cu puțință ca legiuitorul să fi privit copilul natural întocmai ca pe un creditor, și să fi avut în vedere un text de lege care nu exista încă în acel moment și care este cu desăvârșire străin de materia ce ne ocupă; pe când, din contra, era foarte natural ca legiuitorul, când a edictat art. 308, să fi avut în vedere un principiu pre-

vădut cu câte-va articole mai înainte, cu atât mai vârtos cu cât el păstrează tăcerea în această privință, ceea ce de sigur n'ar fi făcut, dacă ar fi voit să se depărteze de regula înscrisă în art. 297.

În fine, ca ultim argument, vom cita lucrările pregătitoare ale Codului, de unde se vede, fără cea mai mică îndoială, care a putut fi intențiunea legiuitorului; căci eacă cuvintele întrebinate de Bigot-Préameneu în expunerea de motive: «Nu se poate presupune, dice acest mare legist, ca un copil să apară în lume, fără ca să se găsească unde-va în scris o urmă oare care despre nașterea sa sau îngrijirile ce a primit»⁽⁴⁾.

«Este prea destul de riguros, dice un alt legist, Richefort, ca copilul nelegiuit să fie ținut a produce un început de dovadă scrisă pentru a stabili nașterea mumei ce reclamă și identitatea cu copilul născut, adecă două fapte care arare-ori se constată prin acte scrise»⁽⁵⁾; și Laurent adogă; «a pretinde că copilul să producă un act scris emanat de la mumă-sa, este a cere o mărturisire de la aceea care nu poate sau care nu voește să mărturisească păcatul ei».

Acest din urmă sistem, adoptat astăzi de Casațiunea franceză, de Curtea din București, și de majoritatea Curților apelative din Franca și din Belgia, urmează a fi admis cu atât mai vârtos la noi, unde pentru motive de echitate și de umanitate, legislațiunea este, în privința mamei, mai blândă și mult mai favorabilă copiilor naturali: «Considerând, dice Curtea din București, că apelanta poate să dovedească cu marturii, conform art. 308 combinat cu art. 296 C. C., calitatea sa de mamă naturală, ear nu conform art. 1197, după cum pretinde intimatul, căci îndoiala ce există în Codul francez asupra cestiunei de a se ști dacă prin analogie începutul de probă scrisă, cerut de art. 308 C. C., poate să fie înlocuit prin presupțiunii grave și constante, prevădute de art. 296 din acelaș Cod, nu poate avea loc la noi, în vederea buneii voințe cu care legiuitorul nostru, deferind de acelfrancez, a tratat filiațiunea naturală, înlocuind art. 756—766 din Codul civil francez prin art. 677—678 C. C., care prescrie, ca și în filiațiunea legitimă, dreptul reciproc de moștenire între mamă și copilul natural»⁽⁶⁾. De aceea, art. 190 din Codul italian prevede că copilul care cercetează pe mumă-sa poate invoca proba testimonială, nu

(4) Veđi acest document în Répert. lui Dalloz, V^o *Paternité et filiation*, No. 21, nota 25.

(5) Richefort, *État des familles*, II, 335.

(6) Veđi *Dreptul* din 1885, No. 40. *Idem*. Trib. Ilfov, 29 Ianuar 1899. *Curierul Judiciar* din 1899, No. 13. În acelaș sens: Arntz, I, 611. Thiry, I, 469. Mourlon, I, 967, nota 2. Demante, II, 70 bis III. Marcadé, II, 87. Baudry, I, 924. Cpr. Trib. Namur și Liège, *Pasierisic* 1886, III, 259 și *Pas.* 1889, III, 384. C. Douai. D. P. 80. 2. 213 și Sirey, 79. 2. 195, etc.

numai când există un început de dovadă scrisă, dar încă și atunci când presupțiunile și indiciile rezultând din fapte certe, sunt destul de grave pentru a determina admisiunea marturilor (7).

Așa dar, concludsiunea noastră este : copilul natural care va voi să dovedească filiațiunea sa față cu mumă-sa, va fi primit a produce marturi, de câte ori va putea invoca în favoarea sa un început de dovadă scrisă prevădută de art. 297 C. C.

Ast-fel, ori ce acte atribuite pretinsei sale mame, care n'ar fi nici scrise, nici semnate de dēnsa, neprezentând carcaterul determinat nici de art. 1197, nici de art. 297, n'ar putea nici într'un cas constitui un început de dovadă de natură a face admisibilă proba testimonială (8).

Filiațiunea poate însă tot-deauna fi probată cu mărturisirea mamei, ca ori ce obligațiune în genere. Dacă această mărturisire n'ar fi complectă pentru a produce dovadă, din interogatorul ei ar putea să rezulte un început de probă de natură a putea fi complectat cu marturi (9).

Curtea din Rennes a decis că filiațiunea ar putea fi stabilită chiar prin jurământul mamei (10); însă jurământul decisoriu constituind o specie de transacțiune (11), copilul nu poate să transige asupra stărei sale civile; de aceea, decisiunea Curței din Rennes este criticată de toți autorii (12).

D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. I

Audiența de la 24 Ianuarie 1900

Președenția D-lui GR. LAHOVARI, Președinte

Spitalul Israilit din Iași cu Naftulea Sadagurschy

Persoane juridice. — Constituirea lor. — Dacă sub vechile legiuri ale Moldovei trebuia, pentru constituirea lor, o prealabilă autorisațiune a Statului.

După legiurile vechi ale Moldovei, o fundațiune de utilitate publică, se putea înființa chiar fără o prealabilă autorisațiune a Statului, și ea constituia de sine însăși o persoană juridică, pe cât timp Statul nu inter-

(7) «Il figlio che reclama la madre . . . non è ammessa la prova per testimoni, se non quando vi sia già un principio di prova per iscritto, o quando le presunzioni e gli indizi risultanti da fatti certi sieno abbastanza gravi per determinarne l'ammissione».

(8) Cpr. C. Pau. D. P. 64. 2. 159.

(9) Cpr. Cas. fr. D. P. 52. 1. 73. D. P. 56. 1. 465. D. P. 67. 1. 486. D. P. 68. 1. 171, etc. Curtea din București a decis însă (4 Noemb. 1898), că mărturisirea extrajudiciară făcută de femeea ce copilul pretinde că este mama sa, înaintea unui agent judecătoresc competent de a consemna asemenea mărturisiri, cum că a născut un copil, dar că n'a cunoscut nici o dată pe copilul ce a născut, nu poate constitui un început de dovadă scrisă care să facă admisibilă proba testimonială. Veđi această decizie, publicată în *Curierul Judiciar* din 1899, No. 4.

(10) Veđi Répert. Dalloz, *Paternité*, 631, nota 1.

(11) *Jusjurandum speciem transactionis continet*. L. 2, Dig. 12, 2, *De jurejurando*.

(12) Cpr. Demolombe, V, 512. Richefort, *op. cit.*, II, 338.

venea pentru desființarea ei ca contrariă legilor, ordinii publice sau bunelor moravuri.

Decisiunea 27/900. — Casată, în urma recursului făcut de Spitalul Israelit din Iași, decisiunea Curței de apel din Iași s. II, No. 143/99, dată în proces cu Naftulea Sadagurschy.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d. consilier D. Hentzescu ;

Pe d-nii avocați T. Stelian și Sterea în desvoltarea motivelor de casare, și

Pe d. avocat I. Iovan în combateri ;

Deliberând,

Asupra motivelor de casare invocate :

I. «Violarea §§ 38, 40 și 42 din Codul Calimach, după cari, ori-ce asociațiune sau instituțiune licită (ertată) este persoană juridică, fără să fie nevoe de vre-o recunoaștere deosebită din partea organelor Statului».

II. «Exces de putere prin nesocotirea hrisoavelor Domnești invocate de noi și cari în ori-ce cas sunt acte ale puterii suverane a Statului având putere de lege».

Considerând că după legiurile vechi ale Moldovei o fundațiune de utilitate publică, se putea înființa chiar fără o prealabilă autorisațiune a Statului, și ea constituia de sine însuși o persoană juridică, pe cât timp Statul nu intervenea pentru desființarea ei, ca contrarie legilor, ordinii publice sau bunelor moravuri ;

Considerând că din decisiunea supusă recursului, se constată că recurentul a prezentat în instanță următoarele acte : a) Hrisovul domnesc din Aprilie 1840, prin care Statul dăruște Spitalului Israilit din Iași suma de 350 galbeni pe fie-care an, pentru un period de 7 an, atât în folosul spitalului cum și pentru alte îmbunătățiri atingătoare de folosul națiunii israilite ;

b) Sfatul administrativ al Moldovei în Iulie 1851, încuviințază Epitropiei israilite săși facă pecete, având marca țerii ;

c) Acelaș sfat administrativ în Iulie 1859, încuviințază propunerea comitetului sanitar al Moldovei, pentru ca Spitalul israilit să treacă la epitropia Sf. Spiridon, cu aceia că, pe lângă epitropul său doctorul ce va rânduie epitropia centrală, să fie și un evreu, din partea comunității israilite, împreună cârmuitor acestui institut ;

d) Decretul domnitorului Alexandru I din 1861, prin care se dispune deosebirea Spitalului israilit, de comunitatea ebraică, și numind atât pe epitrop cât și pe directorul spitalului, cu îndatorire de a corespunde și a se conforma în totul cu comitetul sanitar din Moldova ;

e) Ministerul de interne în Ianuarie 1863, face cunoscut epitropiei Spitalului Israelit, că depeșile urgente ale acesteia onor. epitropiilor, au a fi expediate în comptul Statului, conform regulilor privitoare la corespondența oficială ;

Considerând că din toate aceste acte, rezultă evident că Statul nu numai că n'a intervenit în scop de a desființa această fundațiune, dar din contră, constatând caracterul ei de instituțiune de bine-facere, și a recu-

noscute implicit fiind ca persoană morală, și dar, în aceste împrejurări, Curtea de fond, înlăturând puterea doveditoare a acestor acte a comis un adevărat exces de putere;

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

Observațiune. — Decisiunea Curții de apel din Iași, care a fost casată prin decisiunea de față a fost publicată de noi în *Curierul Judiciar* No. 44 din 12 Decembrie 1899.

Cum am arătat și cu ocaziunea publicării decisiunii Curții din Iași, reamintim și azi, că jurisprudența supremei noastre Curți a fost în totdeauna că în Moldova, atât înainte de punerea în aplicare a Codului Calimach cât și sub legiuirea Calimach, erau și existați persoane juridice, morale, precum bisericile, mănăstirile, fundațiunile de tot felul: de bine-facere, spitale, etc., publice sau private, corporațiunii înființate prin voință individuală, fără ca pentru crearea lor și pentru recunoașterea personalității lor să fie trebuință de vre-un act al puterii publice a Statului, ci numai singură voință a individului său a indivizilor determina crearea persoanei juridice.

În cea ce privește însă corporațiile neertate, se cerea permisiunea Statului pentru a putea exista, și aceasta din cauză că erau oprite de legi sau contrarii siguranței generale sau bunelor moravuri.

Această jurisprudență a stabilit-o Înalta Curte cu ocaziunea judecării procesului dintre Gr. M. Bonachi cu Comunitatea elină din Galați.

În acest proces, Curtea de apel din Galați, secția I, prin decisiunea sa cu No. 153 din 1894, pretindea că Comunitatea elină din Galați, nu era persoană juridică, de oare-ce nu fusese creată în virtutea unei legi sau a unei autorizațiuni a Statului.

Curtea de Casație, secția I, prin decisiunea sa cu No. 145 din 15 Martie 1895, (Vezi Buletin, pe acel an, la pagina 302), a casat decisiunea Curții de apel din Galați și a trimis afacerea spre a fi judecată din nou de Curtea de apel din Iași, care prin decisiunea sa cu No. 81 din 1896, secția I, judecând tot ea Curtea de Galați, procesul a venit din nou înaintea Curții de Casație, care, de astădată în secțiunile unite, prin decisiunea cu No. 20 din 4 Decembrie 1897 (Vezi Buletinul pe acel an, pagina 1422), casând decisiunea Curții de apel din Iași a menținut jurisprudența stabilită de secția I, conchidând că o comunitate, fie chiar străină, cu scopuri religioase, culturale, etc., este o persoană juridică în sensul Codului Calimach, chiar dacă pentru crearea ei n'a intervenit vre-un act de autorizare din partea puterii publice.

Audiența de la 4 Februarie 1900

Președenția D-lui GR. LAHOVARI, Președinte

Iordache N. Ionescu cu I. și Ruse Rusescu

Acțiune posesoriă. — Causa care dă naștere la o acțiune posesoriă. — Facerea unui șanț de un proprietar pe terenul său. — Prejudiciu adus vecinilor. — Acțiune ce rezultă de aci. — Daune interese. — Competință.

Pentru a se putea da naștere la o acțiune posesoriă, trebuie să existe în cauză un conflict asupra posesiunii, conflict implicând pretențiuni rivale asupra lucrului stăpânit.

Ast-fel, când un proprietar face un șanț pe terenul său, teren a cărui proprietate sau posesiune nu i sunt contestate de nimeni, și dacă acel șanț cauzează un prejudiciu proprietarului vecin, aceasta constituie cel mult un abuz de folosință care nu poate da naștere la o acțiune posesoriă, ci poate da loc la o acțiune în daune-interese, care, dacă escede competența judecătorului de ocol, se judecă de tribunalele ordinare.

Decisiunea 54/900. — Respins recursul făcut de Iordache N. Ionescu contra sentinței tribunalului Ilfov, s. II cu No. 916/99, dată în proces cu I. și Ruse Rusescu.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d. consilier R. N. Opreanu;

Pe d. avocat B. Cernea în dezvoltarea motivelor de casare;

Pe d. avocat P. Borș în combateri;

Deliberând,

Având în vedere motivul de casare în următoarea cuprindere:

«Exces de putere, violarea art. 60 legea judecătorilor de ocoale, și rea aplicare a art. 998 cod. civil.

«Tribunalul după ce arată în ce constă cererea mea, care este faptul care i-a dat naștere, ajunge a transforma acțiunea mea care era reală și imobiliară, o acțiune posesorie în complângere de competența exclusivă a judelei de ocol (art. 60 legea judecătorilor de ocoale) într'o acțiune personală și imobiliară fondată pe textul art. 998, cod civil și de competența tribunalului, fiind că daunele ce am reclamat ca accesoriu al posesorului ar excede competența judelei de ocol, și numai prin denaturarea acțiunii mele, violarea art. 60 din legea judecătorilor de ocol și rea aplicare a art. 998 cod civil, ajunge la concluderea de a se declara incompetent să judece apelurile contra cărței de judecată dată asupra acțiunii posesorii ce am intentat».

Având în vedere că, din sentința atacată prin recursul de față, rezultă că Ion Rusescu și Ruse Rusescu, vecini cu Iordache N. Ionescu, construind la spatele caselor acestuia, au săpat, pentru trebuințele clădirii lor, un șanț d'a lungul zidului lui Iordache N. Ionescu; că, din această cauză, apele din ploii scurgându-se în șanț, s'au infiltrat în zidul lui Iordache N. Ionescu și i-au inundat pivnița, cauzându-i stricăciuni; că Iordache N. Ionescu a chemat în judecată pe Ion și Ruse Rusescu la judecătorul de ocol, plângându-se că a fost turburat în posesiunea sa și cerând pe cale posesorie, repararea prejudiciului suferit; că judecătorul de ocol

declarându-se competente, i-a dat câștig de cauză, însă tribunalul Ilfov a infirmat acea carte de judecată și a trimis pe părți dinaintea tribunalelor ordinare;

Considerând că, pentru a se putea da naștere la o acțiune posesorie, trebuie să existe în cauză un conflict asupra posesiunii, conflict implicând pretențiuni rivale asupra lucrului stăpânit;

Că, în speță, dupe cum constată tribunalul, nici posesiunea, nici proprietatea locului pe care s'a săpat șanțul, care a cauzat prejudiciul, nu e contestată de vre-una din părți;

Că, ast-fel fiind, faptul construirii acestui șanț, generator de prejudiciu, pe propriul loc al lui Ion și Ruse Rusescu, constituie cel mult un abus de folosință, care, dacă vatămă pe altul, ca în speță, se rezolvă prin daune interese și care, dacă escede competența judecătorului de ocol, se judecă de tribunalele ordinare;

Că, prin urmare, bine a decis tribunalul Ilfov, când a trimis pe părți d'înaintea acelei instanțe, și, deci, motivul de casare e neîntemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.

INALTA CUSTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE SECȚIA II

Audiența de la 25 Ianuarie 1900

Președenția D-lui C. C. ȘTEFĂNESCU, Consilier

G. Theodorof în proces cu Banca Generală a României din Brăila

Navigațiune. — Polița de încărcare. — Marfă încărcată pe vas. — Ce conține polița de încărcare. — Ce se poate face pe temeiul poliței. — Responsabilitatea celui ce a liberat'o. — Mărginirea acestei responsabilități. — Clausă de mărginire. — Când clauza nu apără de întreaga responsabilitate. — Dol. — Greșală gravă. — Daune. — (Art. 565, 566 și 568 codul comercial).

Polița de încărcare liberată în regulă constituie o probă despre încărcarea mărfii arătată prin acea poliță, și pe temeiul unei asemenea polițe se pot face diferite transacții, vânzări, acordare de credit, însă pentru aceasta trebuie ca copriinsul poliței să corespundă realității, pentru ca într'adevăr să se poată pune temeiul pe enuncierile din polițe, și responsabilitatea armatorului, proprietarului său a căpitanului vasului care a liberat polița de încărcare este întreagă în această privință, având să predea ceea ce e copriins în poliță.

Această responsabilitate poate fi modificată prin inserarea unor oare care clause în poliță cum ar fi acea: «calitatea și cantitatea necunoscute», și această clausă trecută în scop de a mărgini responsabilitatea trebuie respectată însă sub condiție ca să nu se impute celui ce a liberat polițele de încărcare vre un dol sau vre-o greșală gravă, căci constantându-se dol sau greșală gravă, clausa menționată nu apără pe cel ce a liberat polițele de responsabilitatea întreagă, fiind-că a admite contrariul ar fi a micșora valoarea probatorie a polițelor de încărcare.

Așa dar, un armator sau un căpitan de vas, care subsemnează și liberează polițe de încărcare, fără ca marfa să fi fost încărcată, comite sau un dol, sau greșală gravă, și trebuie să răspundă de daunele

causate posesorului polițelor care, pe temeiul lor, a acceptat cambiul său a acordat credit, și clausa din polițe «cantitatea necunoscută» nu poate servi pentru a exonera de acea responsabilitate.

Decisiunea No. 20/900. — Respings recursul făcued de G. Theodorof contra decisiiei Curței de apel din Galați, S. I, No. 30/99 dată în proces cu Banca generală a României din Brăila;

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l președinte N. Mandrea;

Pe d-nii avocați M. Korné, M. Orleanu și V. Macri, în desvoltarea motivelor de casare;

Pe d-nii avocați C. Cocias și V. Lascăr în combateri;

Deliberând,

Asupra primului mijloc de casare:

«Nemotivare, violarea art. 565, 566, și 568 c. com. și exces de putere».

«Curtea de și constată în fapt că în realitate cantitatea de porumb încărcată în șleplul Sofia era numai de 6147 hectolitri, lucru de altmintrelea recunoscut și de Banca generală, de și proclamă că clausa «cantitate și calitate necunoscută» neatingând ordinea publică, nici bunele moravuri, e perfect valabilă, limitază în mod ilegal și arbitrar aplicațiunea acestei clause, în așa sens, în cât îi suprimă cu desăvârșire efectele, și ast-fel ajunge să facă pe Theodorof răspunzător de cantitatea înscrisă în conesment, pe unicul motiv, că ar fi avut posibilitatea de a verifica adeverata cantitate, și că, iscălind conesmentul înainte de încărcare, a nesocotit dispoziția art. 566 c. com.».

«Judecând ast-fel, Curtea a violat sus arătatele texte de lege, și printr'un caracterizat exces de putere, a consacrat rezultatul ilegal și inic de a face pe Theodorof, căruia nu i se poate face nici o imputare, responsabil de consecințele culpei grave a «Băncei generale».

Având în vedere că prin decisiia Curței de apel din Galați, supusă recursului, se constată că Banca generală a împrumutat frașilor Papastelatos sume, primind ca asigurare trei polițe de încărcare, din 6, 8 și 30 Maiu, semnate de G. Theodorof, pentru 11000 hectolitri de porumb, încărcate la Turnu-Măgurele în șleplul Sofia; că în urma declarării falimentului asupra frașilor Papastelatos, constatându-se că în șleplul Sofia sosit în Brăila, nu erau de cât 6147 hectolitri, Banca generală a pretins, că pentru sumele ce are a lua de la frașii Papastelatos, G. Theodorof are să răspundă pentru diferența de 4153 hectolitri, sau valoare după prețul cum porumbul din șlep fusese vândut; că d. G. Theodorof, ca proprietar și armator al șleplului, subscriind acele polițe de încărcare, a întâmpinat că nu poate răspunde, între altele, pe temeiul clausei din acele polițe «calitatea și cantitatea necunoscută»;

Având în vedere că Curtea de apel declară, că G. Theodorof a iscălit acele polițe înainte de încărcare, prin simplă observațiune, el e în culpă, și de aceea clausa din polițe nu'l scutește de a răspunde, pentru lipsa cantității de marfa indicată de el prin acele polițe; că ast-fel este a se ști dacă responsabilitatea lui

Theodorof, declarată de Curtea de apel, este conform cu legea ;

Considerând că polița de încărcare liberată în regulă constituie o probă despre încărcarea mărfii arătate prin acea poliță, conform art. 568 cod. comercial; că pe temeiul unei asemenea polițe se pot face varii transacții, vânzări, acordare de credit cu deosebire; că polița de încărcare având atâta însemnătate, și putând servi în diferite direcții ca titlu de credit, trebuie ca coprișul poliței să corespundă realității, ca într'adevăr să se poată pune temeiul pe enunțierile din polițe, că responsabilitatea armatorului, proprietarului său a căpitanului care a liberat polița de încărcare este întreagă în această privință, având să predea ceea-ce e copriș în poliță ;

Considerând că responsabilitatea poate fi modificată prin inserare de oare-care clause în poliță, precum e clauza din polițele de încărcare de care e vorba; că asemenea clausă cu scop de a mărgini responsabilitatea are a fi respectată, însă sub condiție, să nu se impute aceluia care a liberat polițele un dol sau o greșeală gravă; că constatarea și dovedirea dolului precum și a culpei grave, trebuie să aibe de efect a impune aceluia care a liberat polițele responsabilitatea complectă, fără ca clauza din poliță să'l poată exonera; că aceasta trebuie să se admită, atât după regulile comune de drept în materii de responsabilitate, cât și pe temeiul considerației, că admițând exonerarea aceluia care liberează o poliță de încărcare, cuprinzând clauza de mărginirea responsabilității, cu tot dolul său culpa gravă dovedită și constatată, ar fi a recunoaște posibilitatea înșelăreii, posesorilor polițelor de încărcare, și în definitiv a micșora valoarea probatorie a polițelor de încărcare ;

Considerând că un armator sau un căpitan de vas, care subsemnează și liberează polițe de încărcare fără ca marfa să fi fost încărcată, comite sau un dol, sau o greșeală gravă, conform art. 565 și 566 c. com., și trebuie să răspundă de daunele cauzate posesorului polițelor, care pe temeiul lor a acceptat cambii sau a acordat credit, și clauza din polițe «cantitatea necunoscută» nu poate servi pentru a exonera de acea responsabilitate ;

Considerând că instanța de fond, prin decizia supusă recursului, constată faptele și împrejurările, pentru care declară că Theodorof este în culpă; că acele fapte și împrejurări constatate precum subscrierea și liberarea de polițe de încărcare de proprietarul vasului la Brăila, când încărcarea avea să se facă la Turnu-Măgurele înainte de încărcarea mărfii, și fără să fi căutat a se convinge de realitatea lucrurilor, legitima și în drept și în fapt a declara că este în culpă, conform art. 566 cod. comercial; că ast-fel nefiind violate dispozițiile de lege citate prin motiv, el are a fi respins.

Asupra motivului al II-lea :

«Omisiune esențială. Curtea omite să se pronunțe asupra culpei Băncei generale invocată de noi, culpa care dacă ar fi fost discutată și constatată ar fi fost de natură, chiar în teoria Curței să modifice soluțiunea ce a dat afacerei».

Considerând că chiar dacă ar exista o omisiune aceasta nu este esențială de oare-ce posesorul poliței de încărcare având dreptul, a cere pentru culpa săvârșită ca emitentul acelor polițe să răspundă, nu se poate concepe prin ce s'ar justifica culpa posesorului acelor polițe în împrejurările speței; că de aceia și acest motiv se respinge.

Asupra motivului al III-lea :

«Nemotivare, denaturare de convenție și exces de putere».

«In ipoteza responsabilității lui Theodorof, am susținut că în orî-ce cas constatată fiind care e adevărata cantitate de porumb încărcată, Banca nu poate cere de cât atât cât în realitate a păgubit, că în consecință avansurile Băncei asupra conesmentelor fiind de 45000 lei, precum ne ofeream a dovedi cu registrele Băncei generale, a căror producere am cerut'o formal, Banca n'are drept de cât la diferența între această sumă și aceia prinsă din vânzarea porumbului, adică la 7273 lei».

«Curtea afirmă că convenția dintre Bancă și Papastelatos era menită a garanta și plata datoriilor lui anterioară, și apoi cu exces de putere, denaturând înțelesul clar și precis al contractului, judecă că, de oare-ce Banca are de primit din trecut de la Papastelatos o sumă de bani, Theodorof e ținut să răspundă de cantitatea înscrisă în conesment, de și în realitate Banca n'a suferit altă pierdere de cât diferența între suma avansată și acea prinsă după porumbul vândut, și ast-fel respinge cererea de a se aduce registrele Băncei, cu care am fi dovedit cererea noastră».

Considerând că Banca generală fiind garantată pentru sumele creditate fraților Papastelatos prin cantitatea de porumb arătată în polițele de încărcare și întru cât contra recurentului s'a constatată culpa, recurentul are a răspunde de daunele cauzate, care daune consistă în prestarea sa a diferenței cantității de porumb ce trebuia să fie, sau a valorii acelei diferențe, până la acoperirea sumei cuvenită și garantată Băncei ;

Considerând că Curtea declară pe temeiul gagiului comercial intervenit, amaneturile oferite de frații Papastelatos, avea a garanta întregul compt curent pe care îl aveau deschis la acea bancă; că produsele din polițele de încasare iscălite de recurentul Theodorof servesc nu numai pentru garantarea sumelor avansate asupra productelor dar și pentru achitarea întregului compt, și întru cât comptul fraților Papastelatos la Banca generală e închis cu un sold debitor în favoarea Băncei, care întrece cu mult valoarea productelor, pentru care Theodorof este răspunzător, iar în privința registrelor Curtea motivează că aducerea e inutilă, din cauză că s'a produs un extract după registrele Băncei, în regulă;

Considerând că întru cât există o motivare suficientă, în privința întinderii responsabilității a recurentului întru cât Curtea nu denaturează natura contractului, ci stabilește numai cuprișul lui și ceea ce părțile contractante au vroit și întru cât motivează pentru ce nu se dispune aducerea registrelor, și motivul al treilea este neîntemeiat ;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.